

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Підвищення кваліфікації бібліотечних працівників – це удосконалення та поглиблення знань, умінь та навичок, приведення у відповідність їхньої кваліфікації сучасним вимогам. Перші кроки у пошуку форм і методів організації підвищення кваліфікації бібліотечних працівників на Харківщині були зроблені у 1920-х роках. Провідну роль у цьому відіграли бібліотечні об'єднання (бібліотечні ради). У Харкові в роботі бібліотечних об'єднань брали участь працівники політосвітніх, профспілкових, дитячих, шкільних, наукових, військових та інших бібліотек. Скликалися збори і семінари бібліотекарів, на яких обговорювалися актуальні питання теорії і практики, здійснювався обмін досвідом.

У 1925 р. (10 травня) у Харкові відбувся випуск 62 курсантів двомісячного Всеукраїнського семінару з підготовки та перепідготовки бібліотечних працівників. Значна частина курсантів – працівники бібліотек райсільбудів. У 1927 р. для перепідготовки бібліотекарів невеликих масових і дитячих бібліотек у Харкові працювали семінари при міських бібліотеках.

Згідно з наказом Народного комісаріату освіти УСРР № 350 від 23.06.34 р. «Про курсову підготовку та перепідготовку бібліотечних кадрів» Харківським обласним відділом народної освіти у червні-вересні 1934 р. були організовані курси-семінари перепідготовки бібліотекарів районних та МТСівських бібліотек (для Харківської обл. – 35 осіб), кущові районні 3 – 5-тижневі семінари для підвищення кваліфікації сільського бібліотечного активу пересувників і книгонош. Згідно з наказом Народного комісаріату освіти УСРР № 320 від 5.04.1935 р. «Про курсову підготовку та перепідготовку бібліотечних кадрів» у 1935 р. організовані одномісячні курси-семінари перепідготовки бібліотекарів низової мережі (для Харківської обл. – 80 осіб). Цим же наказом протягом червня-вересня 1935 р. Бібліотечним управлінням проведені у Харкові при ВУІКО (Всеукраїнському

інституті комуністичної освіти) Всеукраїнські курси перепідготовки завідуючих бібліотеками зразкових колбудів, МТСівських бібліотек (150 осіб). Термін навчання – два місяці.

У 1935 р. при Українському бібліотечному інституті (Харків) працювали двомісячні курси перепідготовки завідуючих районними бібліотеками (200 осіб), перепідготовки працівників дитячих бібліотек (120 осіб). У 1936 р. у Харкові Бібліотечним управлінням проведені двомісячні курси перепідготовки бібліографів-консультантів без відриву від виробництва (150 осіб). Цього року в Україні проводилася здача технімуму працівниками масових, наукових і спеціальних бібліотек. Водночас запроваджене «Положення про кваліфікаційні комісії з перевірки бібліотечних працівників». Встановлювався розряд бібліотекарів відповідно до освіти і фаху (від I до VI), вони отримували від кваліфікаційної комісії посвідчення про те, що пройшли «експертизу» й отримали кваліфікацію.

У 1945 р. Харківський обласний відділ культурно-освітніх установ спільно з обласною бібліотекою (цю функцію в Харкові з 1934 р. виконувала ХДНБ ім. В. Г. Короленка) почали проводити перші семінари завідуючих районними бібліотеками, згодом – групові та індивідуальні семінари-практикуми. У Харкові для бібліотекарів області проводилися 15-денні семінари з підвищення кваліфікації. У 1960-х роках організація роботи з підвищення ідейно-політичного, культурного та професійного рівня бібліотечних працівників стає одним з основних завдань організаційно-методичної роботи Харківської обласної бібліотеки (створена у 1951 р.). Однією з основних форм підвищення кваліфікації бібліотекарів були семінари (тематичні обласні п'ятиденні для завідуючих районними та міськими бібліотеками). Тематика семінарів пов'язувалася з політичним і господарським життям області. До навчальних планів семінарів включалися питання вивчення партійної літератури, питання пропаганди і впровадження передового досвіду бібліотек.

Для завідуючих сільськими бібліотеками Харківської області організовувалися районні семінари, для проведення яких використовувалася примірна тематика, надіслана з Республіканської бібліотеки УРСР ім. КПРС.

У 1970 р. вийшла Постанова Ради Міністрів УРСР «Про підвищення кваліфікації працівників культури». Згідно з цим документом при Харківському обласному управлінні культури організовані постійно діючі двомісячні курси з підготовки завідуючих сільськими бібліотеками з числа осіб, які не мають спеціальної освіти. У 1977 р. при Харківському державному інституті культури відкрито факультет підвищення кваліфікації для викладачів культурно-освітніх училищ. За понад 20-річний термін на факультеті підвищили кваліфікацію близько 5 тис. викладачів. Згідно з Постановою Ради Міністрів УРСР № 381 від 20.07.1981 р. «Про організацію курсів підвищення кваліфікації працівників культури» на базі курсів з підготовки завідуючих сільськими бібліотеками при Харківському обласному управлінні культури організовані курси підвищення кваліфікації працівників культури. На обласних курсах навчалися бібліотекарі міського та районного рівнів, які мали спеціальну освіту. Перепідготовка здійснювалася один раз на п'ять років. Програми і навчальні плани розроблялися спільно з Харківською обласною науковою бібліотекою і затверджувалися Обласним управлінням культури. На районному рівні бібліотекарі підвищували кваліфікацію на базі ЦБС на семінарах, практикумах, заняттях у школах передового досвіду, шляхом наставництва.

У 2000 р. за розпорядженням голови Харківської обласної державної адміністрації № 396 від 27.04.2000 р. у Харкові створений Обласний навчально-методичний центр підвищення кваліфікації працівників культосвітніх закладів шляхом злиття Обласних курсів підвищення кваліфікації працівників культури та Обласного методичного кабінету навчальних закладів культури. До навчально-методичної роботи з підвищення кваліфікації залучалися провідні фахівці Харківської обласної

універсальної наукової бібліотеки, Харківської обласної бібліотеки для юнацтва, Харківської обласної бібліотеки для дітей, Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка, Центральної міської бібліотеки імені В. Г. Белінського, викладачі Харківської державної академії культури, Харківського училища культури.

Зараз штат бібліотечних працівників Харківської області системи Міністерства культури України налічує 1387 фахівців. Для кожної категорії працівників розробляються навчальні плани підвищення кваліфікації, що відповідають умовам сьогодення. Правові, організаційні, фінансові засади системи підвищення кваліфікації визначені Законом України «Про професійний розвиток працівників» від 12.01.2012 р.

Джерела

1. Бабич В. С. Розвиток бібліотечної справи на Україні за 60 років радянської влади // Розвиток бібліотечної справи в Українській РСР за роки радянської влади (науковий збірник). Київ, 1979. С. 3 – 30.
2. Директиви про бібліотечну справу. Збірник документів. Київ, 1935. С. 210 – 211, 212 – 214, 217 – 235.
3. Дьомкін І. В. Бібліотечна справа на Україні в період розгортання соціалістичної реконструкції народного господарства (1926 – 1932). Ч. 2: Лекція для студентів-заочників з курсу «Історія бібліотечної справи в СРСР». Харків, 1961. 35 с.
4. Єщенко Ф. О. Бібліотечна справа на Україні в роки відновлення народного господарства (1921 – 1925). Харків, 1961. 46 с.
5. История библиотечного дела на Украине (1917 – 1932 гг.). Харьков, 1975. 207 с.
6. Комский С. Подготовка и переподготовка библиотечных кадров на Украине // Крас. библиотекарь. 1936. № 8. С. 15 – 19.

7. Онищенко О., Дубровіна Л. Бібліотечна справа в Україні наприкінці XIX – у 10-х роках XX ст.: стан і основні напрями розвитку // Бібл. вісн. 2005. № 2. С. 3 – 13.
8. Онищенко О. Українські бібліотеки у 90-х роках XX ст. // Бібл. вісн. 2009. № 3. С. 12 – 23.
9. Справочник библиотекаря. Москва, 1985. 303 с.

Ковальчук Галина Дмитрівна

Статтю створено 24. 03. 2016